

Jamtlands tidning

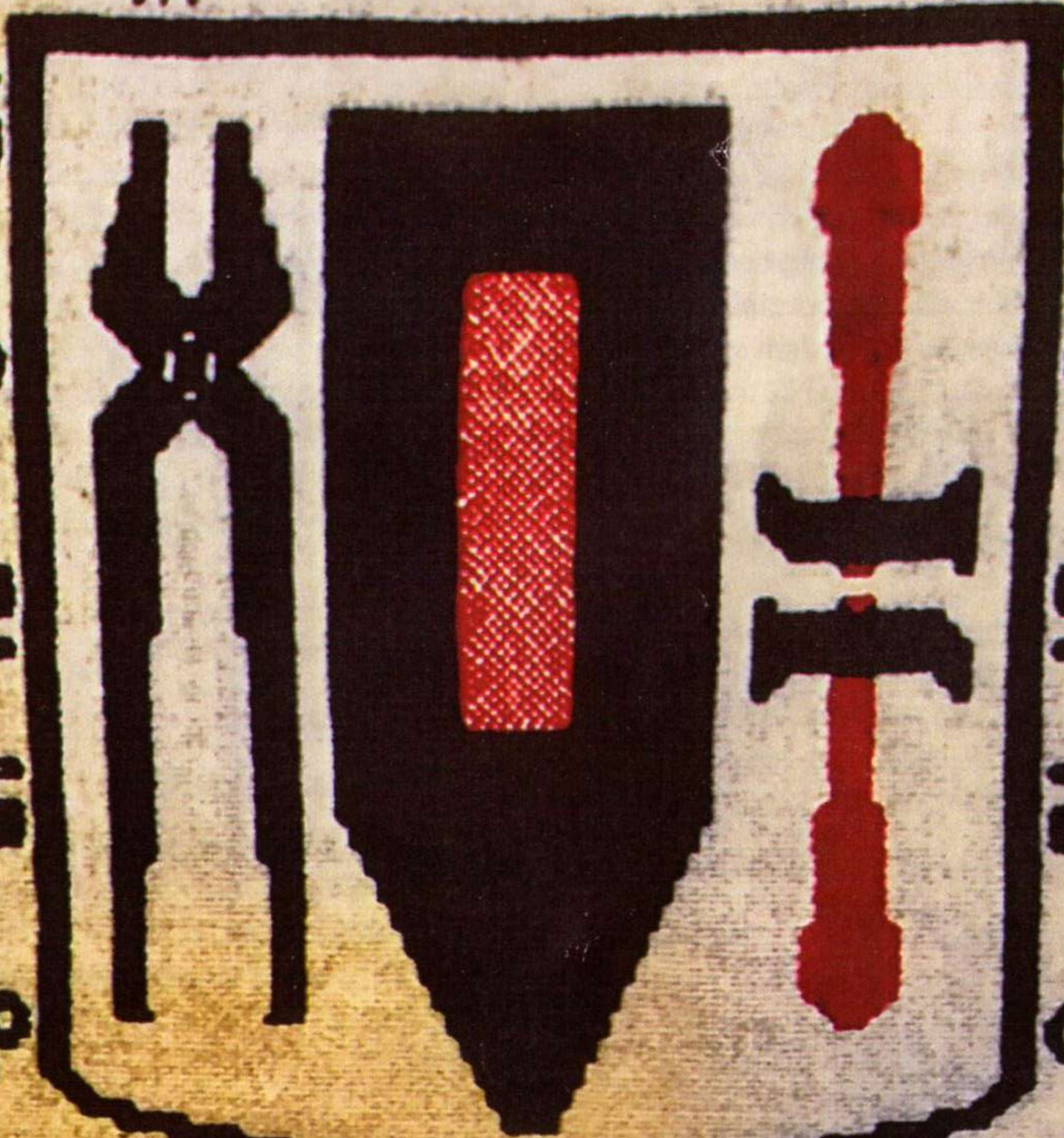
STUDENT OCH HEMBYGDSFÖRENINGEN JAMTAMOT

NORRLANDS NATION, UPPSALA

Nr 1/2017, Årgång 46

HÄRJEDALEN

1987

Innehåll

Ledare	3
I Härjedalen finns det många Myhrar.....	4
Hurusom jag i åratall fyllde bröderna med glädje – Ett minne över Br Stj Ando "Blåtand" Andersson	5
HURUSOM JAG JOJKADE I JOKKMOKK T.O.R OCH RETUR	6
Motbingo	8
Kulturbilder	9
Lekar'n har ordet	13
Recension.....	14
Tankar och betraktelser från en jamsk hembryggare.....	15
Jamtikvariat.....	16
Vi minns	17
Mot ljusare tider	17
Brandtalet 2017	18
Hur nonsens blir till – eller en krönika över alltings betydelselöshet	19

Framsida: Handarbete tillhörande Br Anton Myhr **Ansvarig utgivare:** Said Hodzic;
Bildmaterial taget från Fjösboka – fotat av Br Johan Hjalte, Br Roger Nilsson, Br Rasmus Jämtå, **Bild på Br Stj Blåtand:** Arkivmaterial
Tack till artikelförfattarna, de skulle varit fler!

Utgåvan tryckt i 50 ex.

Jamtamots Styrelse 2017/2018

Br. Olov-Anders Sikku, Frostviken
Överhövding, ÖH
Br. Isak Österhof, Stavre
Hövding, H
Br. Avan Al-Kadhi, Frösön
Gode, Go
Br. Simon Jonsson, Nordannälden
Skrivare, Skr
Br. Emil Magnusson, Föllinge
Fogde, Fo
Br. Axel Lundvall, Östersund
Gillevärd Primus, GvP
Br. Roger Nilsson, Aspås
Gillevärd Secundus, GvS
Br. Samuel Rödin, Brunflo
Sjuman, 7-m
Br. Viktor Myhr, Bruksvallarna
Lekare, Le
Br. Erik Gustafsson, Frösön
Munskänk, Msk
Br. Magnus Green, Östersund
Redaktör, Red

Ledare

Åhå bästa Br!

Jag skulle väl vilja påbörja denna ledare såsom många fler gjort före mig, med att säga att du nog aldrig trott att ännu ett nummer av JT skulle få se dagens ljus, men se, nog har den återuppstått igen. Jag skulle rent utav kunnat överösa denna skrift i de superlativ den förmodligen inte förtjänar, men min blygsamhet förbjuder dylika ting. Istället kommer jag göra det Jamt bäst gör, förlöjliga de som förlöjligas bör!

Inkompetensen föder mer av densamma, så nu får en br. sätta ner foten, och se till att saker blir gjorda. Då det nu är över fem år sedan sista JT kom ut så var det dags igen. Tanken föddes att sur-prisa bröderna å Julmotet, nu när denna i osedvanlig ordning hölls i november och inte ens i Gamla Salen. Skandalöst! Vilka är det då som står bakom detta (mäster)verk? Efter att långt dividerande med mina egna kluvna personligheter, br. som skulle hjälpa till med att erlægga artiklar och andra verk, insåg jag sådär en vecka innan sluttiden att jag nog är rätt ensam i detta

//Br Said Hodzic

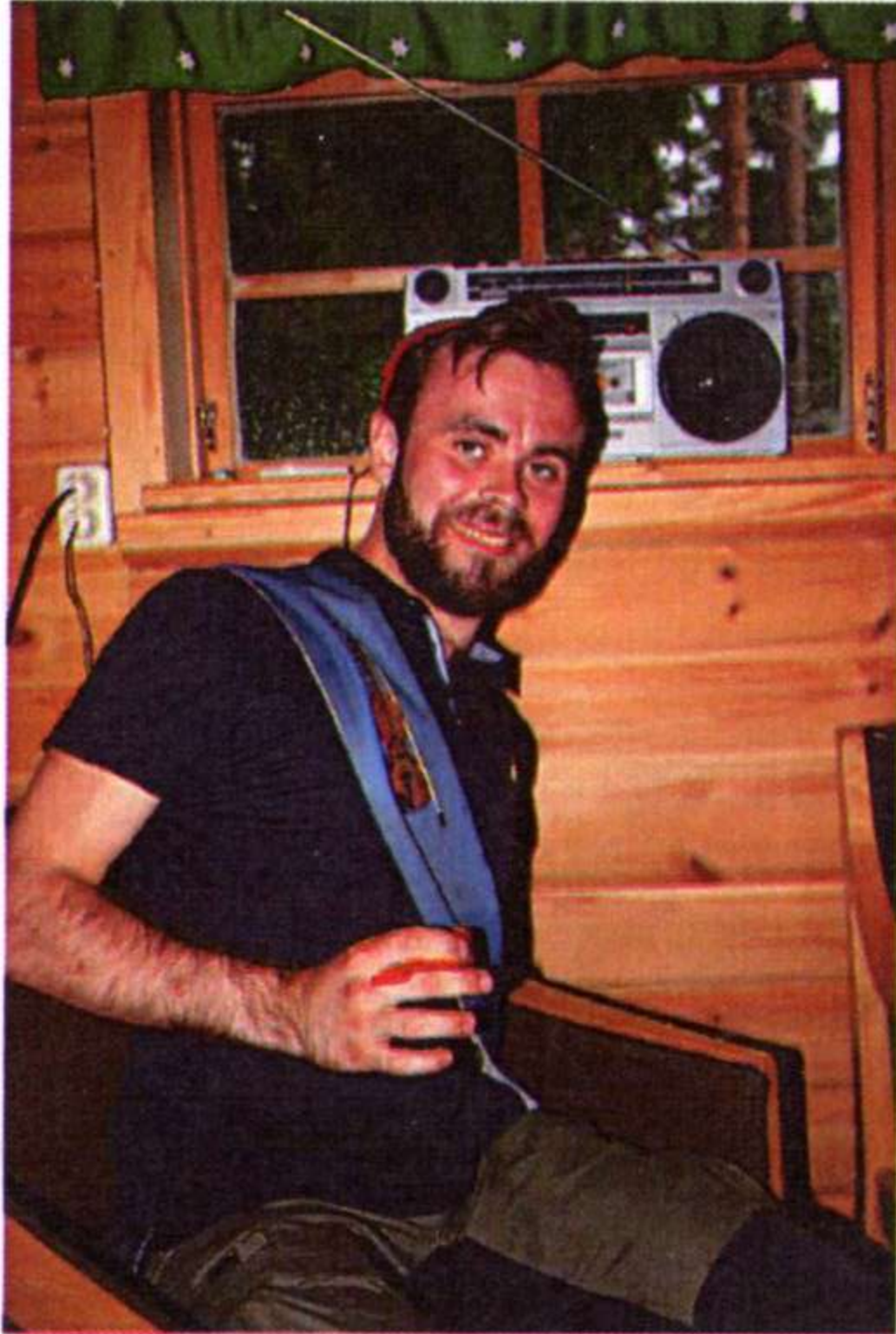
Notis: Trångsvikenanden har skymtats. Trångsvikenanden har enligt säkra källor skymtats i Mattmar. JTs redaktion har inte varit där utan går helt på hörsägen.

färdigställande. Så när ni läser detta med både glädje och rättmätig besvikelse, tänk då på att ni hade kunnat fått läsa artiklar med insyn i hur det är att leva bland fienderna i Sundsvall, hur riktiga män pratar med varandra, vissa inblickar i planeringen av Storsjöyran samt statistiska analyser om varför ÖFK kommer bli Sveriges bästa fotbollslag genom tiderna. Kanske har det varit bättre men det blev en JT!

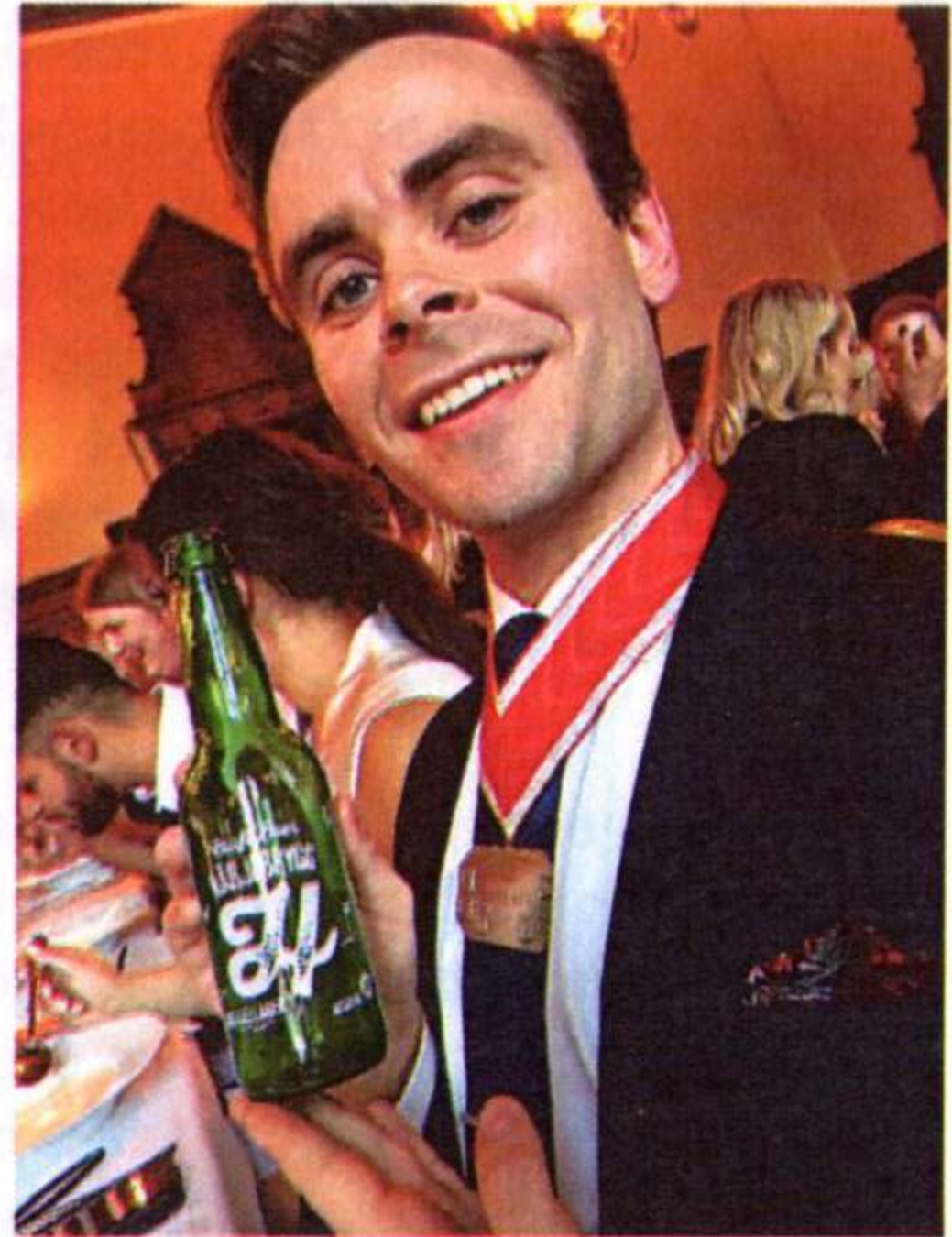
Så vad kan en förvänta sig utav detta nummer av JT? När man sitter och meckar ihop en snygg sak som ska innehålla text man inte har än så blir det kanske en massa Härjedalen? Storsveriges glesaste landskap tar igen allt med råge genom att vara vackrast. Och så måste det vara, har man en gång vilat ögonen på en av de Härjedalsbördiga bröderna så krävs det en sådan makalaus natur för att återställa synen. Så i detta nummer bjuds ni något att läsa för familjen när den samlas vid jul, helt enkelt en ny tradition.

I Härjedalen finns det många Myhrar...

Båda har varit/är lekare, men känner du igen dem på bild? Är det Anton eller Viktor? Lyckad igenkänning belönas medelst en öl mot en ringa tävlingsavgift om 30 kronor.

Br. Myhr på Heimmot

Br. Myhr representerar på Nation

Br. Myhr lämnar Orvar. På bilden kan också fler brr. skönjas

Br. Myhr på Heimmot. Med på bild Br. Stj. Etay Lechner samt Br. ÖH-emeritus Tobias Adolfsson

Hurusom jag i årtal fyllde bröderna med glädje – Ett minne över Br Stj Ando "Blåtand" Andersson

Ando Andersson (nedan kallad Blåtand)

Storjamten Ando Andersson, allmänligen känd som Blåtand, har gått ur tiden. Han gjorde sig känd som Blåtand genom sin utomordentliga förmåga att konsumera snus, ofta inlagd från kant till kant i käften, så att inga tänder syntes – där var bara svart. Vid ett tillfälle å mot tävlade han mot Storjamten Burman om vem av dem som kunde lägga in mest snus och behålla detsamma längst. Det blev nog i ett svep en ask per man, men Burman gjorde sig av med en del av intaget, vilket inte var fallet för Blåtands del.

Vad hans ålder anbelangar, var han noga med att städse påtala förhållandet att han var två veckor äldre än John Lennon. Det är ju en jämförelse så god som någon. Annat han höll hårt på var sitt eller sina epitet. Sålunda hävdade han bestämt att han var Storjamt, fjällman och lapp, i nu nämnd ordning.

Bland de umgängesbröder inom Jamtamot som personligen fått förmånen att lära känna Blåtand, kan åtskilliga episoder och anekdoter berättas om honom, denna i mångt och mycket

originella profil, och samvaron med honom genom åren. Det ovan angivna kan räcka i detta sammanhang.

Blåtand hade aldrig någon ordinarie styrelsepost inom Jamtamot. Däremot fick han stundom rycka in som rösträknare. De senaste åren har han inte deltagit särdeles frekvent å mot; sjukdom har lagt hinder i vägen. Men regelmässigt å mot har han gjort sin närvaro aktuell på annat sätt, inte minst vid genomgången av posterna i Fakultetsstyrelsen för jamska å härjeådalska. Blåtand satte stort värde på sitt livstidsinnehav av posten som Defekt; han är för övrigt den ende som sedan fakultetsstyrelsens inrättande har innehaft den posten. Dessutom deltog han flitigt i Jamtlands Tidning med "Hurusom"-artiklar.

Med Blåtand har en epok inom Jamtamot försvunnit. Som unikum är han enastående, genom att t.o.m. för eftervärlden ett datorprogram med hans namn finns bevarat. Han blev 77 år, och vistades ända till för något år sedan större delarna av sommar och höst i sitt gamla föräldrahem, kronoarrendet i Långsådalen.

//Br Stj Stefan Halvarsson

Författaren i samtal med Br Stj PM

HURUSOM JAG JOJKADE I JOKKMOKK T.O.R OCH RETUR (ELLER KÄRLEKENS HÖGA VISA)

Av Br Stj Ando Blåtand

Denna text har tidigare varit publiceras i JT 2005:1 och återpubliceras här som en hyllning

Uti min hormonstinna medelålders gryning, vid uppnådda 49 år, satte jag in en särdeles slutspurt för att skyndsammast erhålla äkta stånd. Sålunda gjorde jag mina graciösa lovar och reveranser för en särdeles emabel kvinna, en hovmästarinna å restauranten Pappillon i Upsala, varest jag dagligen intog fet pizza med stärkande pilsnerdricka och slog mig i gemyntligt slang med den förtjusande varelsen. Hur detta projekt avlöpte finns inte tidigare dokumenterat på pränt, men väl är mina anstalter och ansatser därvidlag återgivna i publiceringen Mål och Medel nr 10- 11 år 1990 av skribenten Ragnar Järhult, med vilken jag sammanträffade å tåget på väg till Jokkmokks marknad, och som bl.a. utlåtitt sig följande om min korpulens (fritt återgivet):

Han - d.v.s. mitt ego - skall gifta sig i maj (men inte med Maj) på sin 50-årsdag, säger han och stryker kliande sin eldröda flint. Hon är 25, men han vill inte ha något starkt - nej, det har han slutat med för länge sedan -, nåväl, ja, det ska vara en liten en då; det visar sig sedan bli flera under resan till Jokkmokk. Han har nu, på Pappilljon, pinat i sig Kapprichosa varenda jävla dag i tre veckors tid, så nu är halsen full av jojk om att han ska bli gift (här slutar referatet).

- Men inte lyckades mitt uppsåt. I stället blev jag försmådd, varför jag gav fruntimret i fråga tusan och drog min kos för en tur, delvis på tura, dymedelst en resa till Jokkmokk.

Väl framme i Lappmetropålen med sina 43 kallgrader snöt jag omgående den värsta snoren ur näven, repriserade en halvsula Ljunglöv och med näbben full marcherade jag på lätta fjät in bland nasarnas och månglarnas alla stånd av skabbade rävskinn, hopsnurrade oxsvansar och pillgrimmade knivskaft, allt på jakt efter någon ny femal fägring att göra mina tjevalrevska utläggningar inför. Åtskilliga spjätta men välinpackade kjoityg förefunnos förvisso, men just som jag ämnade göra ett stillsamt närmande till en galant pälsförsäljerska, fick jag i min stora fasa på andra sidan gatan, närmast från en ölstuga räknat, syn på en madamm som jag ingalunda ville utöva någon intimare samvaro med: det var Mulkskan, som något åt tidigare givit mig en - visserligen högst välförtjänt - sjuhelsikes omgång hjuling medelst påk under min lektorsepåk i Umeå.

Jag tog därför dymedelst ett snabbt indykande under första bästa klädstand av korsetter, damunderbyxor med sträng, bysthållare i diverse kupstorlekar och damunderkjolar av sämskat renskinn till schappen, och lyckades därmed lyckligen undkomma den annalkande Mulkska faran.

I stället letade jag mig omsider till en låschtemplarlokal, warest den kände lappfotografen Lasse Walkeapä - knappt en tvärhand hög - ämnade hålla sina medelst skrocktikonbilder illustrerade utläggningar och föredrag (början av parangtes: något år tidigare, under

min aktivaste period som biträdande munskänk, köksmästare och värd inom Sameföreningen - salig i åminnelse! - vid Norrlands nation i Upsala, hade jag ingviterat densamme Walkeapä att hålla ett föredrag om Tornedalslapparnas sommarflyttning med renar, kåtor, kärringar och hela rasket till Norska ishavskusten. Det gjorde han, med ljusbilder, men fastnade halvvägs vid en svartvit bild från slutet av 1800-

parangtesen).

Jag emotsåg nu med spänd förväntan något motsvarande i epistelväg som i parangtesen ovan från Walkeapä. Emellertid vad låschlokalen sardinpackad till sista man - det fanns inte ens en tå att stå på - , och mina krymma stuttben förmådde inte förhöja min lekamen över framförvarandes breda skuldror. Således fick jag inte ens en skymt av Walkeapäs inponerande

Br Stj Ando "Blåtand" Andersson höjer glaset

talet av en klan lappar, bestående av 23 personer. Redogörelsen för hur dessa inbördes var släkt med varandra - och med allsköns lappar såsom kusiner, pysslingar, bryllingar i tredje, fjärde och femte generation etsättra - ända långt ner i norra Götaland, tog en och en halv timme i anspråk, och nästa släktbild likaså dryga timmen. Släktredogörelsen var alldeles oerhört intressant, men resulterade omsider i att endast jag, Storjamten Halvar, Bok-Viktor och allvetaren Ejnar Haglund kvarstannade som åhörare, andäktigt beskådande och beundrande Walkeapäs lappluva, med röd toft stor som halva karlen. Slut på

rödtofs.

Därför återvände jag ut i kylan, och förfogade mig med första lägenhet åter till Upsala. Väl där, kom jag precis i tid för att i stället övervara ett annat spektakulärt ettabliciment, nämligen en filmföreläsning med filosofiskt och resitativt föredrag av Sture mars om Petterson-Berger, vilket avhölls å gamla Gillet vid Vedtorget, i samarbete med Jämtlands läns landsting och Jamtamot. Sist nämnda förening hade, aftonen till ära, tillhandahållit bandinspelad musik och diverse skroptikonbilder med hembygdsanknytning; att sköta och omhänderha dessa teknikaliska

inslag hade för kvällen, såsom förste maskinist, utsetts ingen mindre - utan snarare mer - än Storjamten H.P. Burman.

En stor hoper folk hade vid utsatt tid klockan sju om aftonen infunnit sig. Emellertid hakade av någon anledning ljusbilderna upp sig och musiken spelade baklänges i två femtedels takt (luguberhetskommitté?), vilket vållade viss försening och kom någon irritation hos Marsen åstad. Nåväl, föredraget begynte och var utannonserat att hålla på en halvtimme. Sture Marsen fördjupade sig dock efterhand alltmer i Petersson-Bergers liv och leverne, så till den mida grad att tiden förflöt; klockan blev så småningom åtta, halv nio, nio, halv tio, och först kvart över

tio var maratonföredraget slut, inför en handfull återstående åhörare, bland dem Storjamtarna Pettersson och Norman. Då kom äntligen filmen om Petterson-Berger igång. Den slutade framåt midnatt framför det återstående pulicumet, bestående av den stadse allerte Storjamten Blåtand, den piggeline Bok-Viktor, den glåmmande dosen Lundman, den halvsovande Ejnar Haglund och den helsovande Storjamten Halvar; detta fåtal, Storjamten Burman förutan, vilken dessförinnan smitit sin kos. Men intressant var det, nästan lika faschinerande som Walkeapäs släktrönik i Jokkmokk, om vilken jag än i dag understundom andrager en stilla jojk.

Det var det!

Motbingo

När du hör, ser eller upplever nedanstående under Julmotet markerar du detta. Vid fem i rad (vågrät, lodrät eller diagonalt) så har du fått bingo och borde belöna dig medelst två extra Söderkvist!

ÖH får reprimand	En kommitté tillsätts	Anglosaxismbot utdelas	Gålbeinskär ställer sig upp	Fotot tas i Scentrappan
Ölet tar slut för dig	Br Gode glömmer staven	Du äter av grisfötterna	Kallelseförfarandet ifrågasätts	Br. Hjalte hamnar i spörsmål
Protokollet ifrågasätts	Br. D.Y.T.T. blir Yngst	HANDÖL!	För lite skinka serveras	Pepparrot i maten
Någon från Krokombuas ut!	Jamtlandssången sjungs helt på jamska	Br Skrivaren läser fel	Du skakar hand med en "Halvar	Br Stj Nisse PM kommer sent
Kvinnor stiger in i lokalen	Jamtkören visar upp sig	Du ifrågasätts	Du vinner högvinst!	Sista jamten går heim

Kulturbilder

Följande text kommer ifrån skriften "Genom Sveriges bygder", av Herman Hofberg, 1896; och passar att läsa för familjen där traditioner föds, nämligen framför en varm brasa.

Härjedalen

Härjedalen är näst Lappland det glesast befolkade af alla Sveriges landskap: där bo ännu ej i medeltal 100 människor på kvadraternymilen eller 1 på hvar kvadratkilometer. Också upptaga i intet annat landskap, ej ens i Lappland, bergåsar och fjäll jämförelsevis så stor del af hela ytvidden, som i Härjedalen. Hela landskapet kan liknas vid ett utsprång från fjällmassan på riksgränsen, en ojämn bergmassa med en mängd remnor, i hvilka vattendrag skurit sig väg, här och där svällande upp till långsträckta insjöar. Någon dal eller dalbotten, såsom namnet antyder, är landskapet ingalunda, och dock är namnet så till vida berättigadt, som nästan alla bebodda bygder i landskapet ligga i Ljusnans floddal med dess många bidalar.

Ursprunget till landskapsnamnets förra del Härje är ovisst: gissningen, att det skulle vara en afkortning af Härjulf och landskapet alltså ursprungligen hetat Härjulfsdal, är föga sannolik och strider mot äldsta kända skrifsätt; däremot behöfver man ej betvifla, att Härjeån eller det sydligaste af Ljusnans tillflöden inom landskapet gifvit namn åt det hela, och det är till denna dals öfversta del invid Dalarnes gräns, som sägnen förlägger Härjulfs och Ingeborgs, landskapets första bebyggares, hemort. Härjulf skall ha varit en norsk viking, som bortröfvat Uppsalakonungen Erik Emundssons syster Ingeborg och med henne styrt färden uppåt Särnabygden vid Östra Dalälven och därifrån österut. En skogbeväxt kulle utpekas ännu som hans grafhög.

Endast i östra delen af Härjedalen består berggrunden af granit. Längre in äro på urberget lagrade bergarter af något yngre uppkomst, och det är dessa, som bilda landskapets fjällbygd. Våldiga kvartsitmassor ligga här uppstaplade till flera hundra meters höjd och ha en gång i tiden bildat en sammanhängande bergmassa från Städjan midt igenom Härjedalen och ett godt stycke in i södra Jämtland: det väldiga 1,277 meter höga Sonfjället midt i Härjedalen är det högsta och största minnesmärket af denna stora, breda fjällrygg. Närmare riksgränsen äro kvartsitglimmer och glimmerskiffer i stora, nästan horisontella lager de i ytan trädande bergarterna. Helagsfjället i landskapets nordvästra hörn och på Jämtlandsgränsen utgöres af glimmerskiffer; det uppnår en höjd af 1,800 meter och är det högsta berget i Jämtlands län.

Härjedalens skogsåsar och odlingsbara mark utgöres till största delen af krosstensgrus och sandigt rullstensgrus. Mosand, svämsand och svämpera förekomma omkring älfvarna, och torf här och där i dalbottnar och skogskärr.

Klimatet är hårdt, jorden är föga bördig, och nattfroster skada ofta den växande grödan, som mest består af korn och potatis. Därför är ej heller åkerbruket hufvudnäring, utan boskapsskötsel och, i senare tider, skogsafverkning. Ljusnans vattendrag nedför årligen massor af timmer till Helsinglands sågverk. Största delen af landskapets inbyggare ha dock ännu sin bärgning af boskapsskötseln; i förhållande till folkmängden är Härjedalen vårt boskapsrikaste landskap, och fjällbetena tillgodogöras med hjälp af ett stort antal fäbodas.

För intet annat svenskt landskap är fäbod- eller säterliffvet så utmärkande som för Härjedalen. Hvarje bonde har två eller tre fäbodsställen, vid hvilka en del af husfolket uppehåller sig under sommaren. Till vinterutfodring användes ej blott höskörden från strand- och myrängarna, utan äfven renmossa och löf. En stor del af höskörden hämtas först fram på vintern, då släde kan användas, från de aflägsna myrängarna, där den stått hässjad sedan sommaren. Jämte nötboskap underhålles en stor mängd får och getter samt icke få hästar.

Vid midsommartiden sker utflyttningen till fäbodarna. All byns boskap samlas, och hela nejden genljuder af dess råmande. Däremellan höres pinglet af skällkornas klockor och skällandet af de hundar, som skola följa boskapen till fjälls. Smörkärnor, mjölkbyttor och tråg, matförråd och kläder klöfjas å hästryggarna, ty sällan är vägen till en fäbod sådan, att man kan komma dit med vagn. Men äfven fäbodpigan och vallgossen ha bördor af matvaror och slöjdmaterialier att bära på ryggen i "bakmesar" eller lätta renslar af flätverk; likaså ock den karl, som brukar följa med för att sätta fäbodsbyggnaden i beboeligt skick efter vinterns härjningar samt hugga ved i förråd och hjälpa till med tyngre sysslor, så länge han stannar där. Vägen till fäboden kan ofta vara flera mil lång, och stundom kunna ej ens hästar användas ända fram: i sådana fall lämnas nästan all redskapen kvar i fäboden öfver vintern, så att endast mat och kläder behöfva bäras dit. Fäbodens byggnader bilda ofta en liten by, ty byalagen nere i bygden ha vanligen sina fäbodar på samma ställe. Platsen är naturligtvis vald med hänsyn till betena, antingen uppräjd i skogen eller belägen på någon öppen fjällyta vid vatten. Boningshusen ha stockväggar, men vanligen hyflade trägolf, och en bred hylla, å hvilken läggas halm och sängkläder, är sofplatsen. I senare tider har det blifvit brukligt att "tapetsera" eller kläda väggarna med tidningar, helst sådana, i hvilka bilder eller "gubbar" förekomma. Ett särskildt rum i boningshuset är mjölkbod eller mejeri. Här är jordgolvet täckt med friskt granris, och längs väggarna stå kärl, i hvilka den nysilade mjölken slås och får grädda sig. Här kärnas äfven smöret, nedpackas i byttor och förvaras. Men ystningen försiggår i sofrummet, hvars vanliga namn också är "kokhuset": där värmes mjölken i den stora kitteln på spiseln, som är byggd i rummets ena hörn.

Fähusen, i hvilka boskapen ha sitt nattläger, äro låga, föga omsorgsfullt hoptimrade byggnader med en rad bås på hvardera sidan om en lång midtgång: springorna i väggen få släppa in både det ljus och den luft, som behöfvas. Efter morgonmjölkningen får vallgossen med sin näfverlur eller sitt vallhorn samt näfverkonten med matsäcken på ryggen följa boskapen till betena, och medan han är borta, har fäbodpigan nog att göra med att kärna eller ysta och hålla alla kärnen rena. Så fortgår sommaren enformigt nog, särskildt då regn och blåst göra vistelsen uppe i fjällbygderna kuslig. Men då solen skiner, allt grönskar, himlen ständigt är ljus och luften ren och frisk, stämmes äfven människans sinne till glädje, och luften genljuder af sång, vallhornsstötar och långdragna lursignaler, med hvilka närliggande fäbodars invånare sända hälsningar till hvarandra.

Fäbodliffvet stämmer med underlig makt sinnet till sång och diktning och lockar fantasien till flykt. Därför äro ock många sägner och vidskepliga föreställningar allmänt utbredda, och öfver de många hornlåtarna och vallvisorna ligger en poetisk färg af egendomlig stämning. Allmän är den tron, att vättarne eller de underjordiske äfven idka fäbodlif, ehuru man vanligen ej kan se hvarken dem eller deras boskap, och att de använda kokhus, redskap och fäbodar under den tid, då dessa ej brukas af sina rätta ägare. Och vill man stå väl med dem, måste man noga akta sig för att flytta till fäbodarna för tidigt eller stanna där för länge: det

vore ett intrång i deras häfdvunna rättigheter, hvilket skulle hämna sig alltid på något sätt. Då vättarne locka en bupiga eller en vaktkarl att svara på sin sång, mister denne sin sångröst. Men få de lust att tillbyta sig någon boskap, så bör man ej vara ogin, ty den, som de lämna i stället, ger vanligen mycket mera mjölk än andra kreatur. Två bodkullor hade haft besök af två vättar, som ropat till dem: "Bytte, bytte bo; fem getter för en ko!" Efter att ha rådfrågat sitt husbondefolk, som kort därefter kom till vallen på besök, gingo de in på bytet nästa gång det föreslogs dem, kastade stål öfver de fem getterna, när de fått dem, och fingo sedan af hvarje get mycket mera mjölk än af en ko.

Stundom få vättarne äfven lust till lekamligt umgänge med människorna, och det gäller då att vara på sin vakt. Vida spridd är sägnen om Trollbruden. En ung, vacker bodkulla hade väckt vättekungens åtrå, och han gaf sig ej förrän hon lofvade bli hans brud. Den enda, hon kunde sända med bud till bygden, var vallhunden, och han kom dit, då folket var i kyrkan, samt gaf sig ej till tåls, innan hennes far följde med honom till fäboden. Då denne hann fram, var kokstugan full af bröllopsfolk. Bruden var klädd i silkesklädning och hade en stor guldkrona på hufvudet samt en hel mängd silfver och guld på bröst och armar. Men bonden tog upp knifven, kastade den öfver dotter sin och ropade i detsamma: "Bruden och brudsmacken skall jag ha!" I samma ögonblick voro både brudgummen och allt bröllopsfolket som bortblåsta. Men dyrbarheterna stannade kvar i den tillärnade vättebrudens ägo.

Bland alstren af Härjedalens mejerihandtering har särskildt "kronosten" låtit tala om sig. Den hade sitt namn däraf, att hvarje hemmansåbo förr skattade en sådan ost till kronan. På någon dag i året, då mjölkafkastningen var som störst och mjölken på grund af betets godhet som fetast, plögade bonden använda all mjölken efter sina femtio kor eller flera till ystning af sådan ost: medan den ännu var färsk, var den lös, nästan flytande, liksom schweizerosten från Uri, samt fet och smakande af fjällörter liksom den; sedan hölls den lagrad ett helt års tid för att bli fast och stadig.

Förr var Härjedalen en afskild landsände, där gamla seder och bruk både i fråga om bostäder, klädedräkt och lefnadssätt bibehöllo sig oförändrade genom långa tider. Ännu äro väl åtskilliga af dess bygder svårtillgängliga nog, men som byarna ligga samlade utmed de allmänna farvägarna i floddalarna, så ha både handelsvaror och främmande vanor här under sista mansåldern vunnit allmänt insteg.

Den forna dräkten bestod mest af vadmal: männen buro långa, mörkgrå rockar (yngre karlar tröjor) samt knäbyxor af sämskadt skinn. Kvinnorna gingo sommartiden i lifstycken med hvita linneärmar och mörka förkläden, hvarjämte hustrurna på hufvudet buro svarta mössor med spetsar fram öfver tinningarna, och flickorna kattunsdukar om sommaren och brokiga mössor om vintern. Till högtidsdräkten hörde äfven spännen, halskedjor och hvarjehanda små nipper. Ett egendomligt bruk var att brudgummen förr bar prästkappa vid vigseln, som alltid förrättades i kyrkan.

En prydlig dräkt, ehuru nu oftast af köptyg, är något som härjedalingen sätter mycket värde på; detta sammanhänger måhända därmed, att bygdens folk sällan träffas utom vid kyrkan, och då vill hvar och en gärna visa sig till sin fördel. Bostäderna äro rymliga och ofta prydliga,

liksom i det timmerrika Norrland i allmänhet, och det forna bruket att sammanbygga boningshus och ladugård eller att ligga på ett loft i ladugården är numera bortlagdt.

En färd genom Härjedalen erbjuder föga af kulturhistoriska minnen och endast få af människohand frambragta sevärdheter, men så mycket mera af växlande storslagen natur. Ofta ha dalgångarna en härlig infattning af skogklädda åsar i skönt buktade linjer och en brusande älf i dalens botten; ofta är vägen under många mil infattad af stor, vacker skog, som dock gör intrycket af djup ödslighet; men uppe på de höga fjälltopparna öppna sig synvidder af en storslagen skönhet, hvartill intet af Sveriges längre mot söder belägna landskap äger motstycke.

Vi ha förut följt Ljusnan genom Helsingland till Härjedalens gräns. Helt nära gränsen delar sig vägen: en går åt nordväst, till en början utmed Ljusnan, sedan öfver denna och vidare förbi Ytter-Hogdals och Öfver-Hogdals kyrkor uppåt Jämtland; en annan går rätt västerut och träffar vid Kolsätts färja åter samman med Ljusnan, hvars dal här bildar en stor krökning åt norr. Med Härjedalen införlivades 1810 nordvästra hörnet af Helsingland, och inom detta falla båda de nämnda vägstyckena: gränsen för det egentliga Härjedalen uppnås först vid Kolsätt.

Vägen följer sedan Ljusnan genom en vacker trakt fram till Älfros kyrkoby, som prydes af en ny kyrka i ovanlig stil med torn i ena hörnet. Sedan vidtager en milslång skog, och på andra sidan om denna har Svegs kyrkoby ett tilltalande läge i en öppen bygd, som fortsättes västerut kring Ljungan och två dess tillflöden, den förut omnämnda Härjeån från söder och Vemån från norr. Efter ännu några mils färd utmed Ljusnan uppnår man Linsälls kyrka. Där ofvanom vid Ransjö är älfven under mer än en mils väg uppsvälld till en bred sjö, och från vägen på dennas östra strand har man en härlig utsikt så väl öfver den vida dalen, som öfver Sonfjällets väster därom uppstigande sidor och toppar. Fjället är lätt att bestiga och erbjuder en storartad, men dyster utsikt: söderut ser man ända till Städjan, västerut till bergen vid norska gränsen, i nordväst till Syltopparna och i nordost till Hundshögen och Klöfsjöfjällen i Jämtland; från några punkter och vid mycket klart väder skall till och med den 13 mil aflägsna Åreskutan kunna skönjas rätt norr ut. – Ljusnans dal kringgår Sonfjället i en vid halfkrets, och under många mils väg är det Sonfjället, som begränsar utsikten i söder och väster. Af molnbildningen kring fjällets hjassa draga de kringliggande bygdernas invånare slutsatser om väderleken: "Om Sonen tagit hatten på sig, kommer regn inom nästa morgon, men är han barhufvad, så blir det klart väder."

Nordost om Sonfjället ligger Vemdalen, förbi hvars gamla kyrka hufvudvägen från Härjedalen till Jämtland går, norrut ligger Hede stora kyrkby och i nordost Långå skans, som anlades på 1600-talet och hade besättning både under Karl XII:s krig med Norge och 1808. Strax där ofvanför utmynnar i Ljusnan en af dess källfloder, Mittålfven, från Härjedalens nordvästra hörn. I denna älfes dal låg förr Ljusnedals kopparverk, som under två skilda perioder, 1680-1710 och 1736-56, tillverkade koppar och omkring 1750 äfven präglade mynt. Men Ljusnans hufvudgren kommer mera väster ifrån, och området mellan båda armarna utfylles af det 1,300 meter höga Annåfjället eller

Ånfjället med dess utgreningar. På sydsidan af detta ligger det nuvarande Ljusnedals bruk, som länge varit hufvudort i västra Härjedalen. En 1758 påträffad järnmalmsåder föranledde

brukets anläggning eller hitflyttning, och järnhandteringen fortgick in i detta århundrade. På Ljusnedals ägor och Annåfjällets vidder ha lapparne af gammalt haft renbetesrätt. Då emellertid denna gaf anledning till svåra och långvariga stridigheter, inköpte svenska staten 1893 egendomen af dennas dåvarande ägare, riksdagsmannen Farup, i syfte att bereda lapparne större frihet. Nu idkas å Ljusnedal Härjedalens två hufvudnäringar, skogshandtering och boskapsskötsel, i rätt stor skala.

Strax väster om Ljusnedal går vägen öfver till en dalgång, genom hvilken en annan af Ljusnans källarmar, Tennån, flyter fram. Funäsdalsberget uppstiger mellan båda armarna, till omkring 870 meters höjd och vid dess sydöstra ände ligger den som tullstation vid varuforsling från Norge ofta omtalade Funäsdalen. Äfven här finnas lämningar efter en forntida skans mot Norge. Ännu några mil åt nordväst går vägen mellan höga fjäll upp mot riksgränsen, och en half mil från denna är Fjällnäs högfjällspensionat anlagdt på en mot söder öppen fjällslutning. Här finnes plats för ett 80-tal gäster, som i den friska fjälluften vilja hämta hälsa och krafter. Inom några mils afstånd har man här en ståtlig rad af fjäll att bestiga, om man ej nöjer sig med att betrakta dem på afstånd. Knappt 2 mil norrut och strax inom norska gränsen höjer sig fjället Vigeln till 1,563 meters höjd. Förbindelsen mellan Fjällnäs och den yttre världen går hufvudsakligen öfver staden och järnvägsstationen Röros i Norge, dit man har blott 4 mil landsväg, medan afståndet till närmaste stationen på Norra stambanan i Sverige är öfver 20 mil.

Lekar'n har ordet

SÅNGBOKSKOMMITTÉ – sangbok.jamtamot@gmail.com

Bröder! I lördags (för ett bra tag sedan, red. anm.) var det Sommarmot vid vilket många viktiga beslut klubbades igenom, som ni förstår. Ett av dessa beslut var att instifta en ny Sångbokskommitté med uppdraget att ta fram en ny sångbok för Jamtamot! Invalda till denna kommitté var delvis bröder närvarande vid Sommarmotet och delvis lyckligt ovetande bröder som kommer att bli varse detta i sinom tid. Själv blev jag sammankallande till denna kommitté och har inlett arbetet så smått med att skapa en ma-il-adress särskilt vigd åt detta ändamål. Något som motet var rörande överens om var att tanken med den nye sångboka inte är att rationalisera bort och byta ut sånger, utan

snarare att utöka den med fler sånger från Jämtlands län och Jamtamot. Till detta kommer det att behövas hjälp från fler bröder och inledningsvis kommer detta att handla om förslag på nya sånger, gamla såväl som ny- /egenskrivna.

Så har du en gammal dänga på lut som du svurit över att den inte kom med i förra upplagan, eller har du kanske knåpat ihop en egen låt till ett Mot någon gång för länge sedan som du är rädd ska falla i glömska, skicka in ditt förslag till sangbok.jamtamot@gmail.com

Ingen som helst garanti lämnas för att förslaget faktiskt kommer med i boken, sådant får kommittén eller ett eventuellt

sångboksmot avgöra om någon gång i framtiden, men alla förslag uppskattas och särskilt om de har medföljande noter och/eller ackord.

Som somliga av er vet kommer jag under kommande höst tjäna i nationens tjänst som Barmästare och kommer därför inte lägga ner NÅGON tid på detta förrän till nästa vår. Därför kommer ma-il-adressen vara ett ytterst dåligt ställe att skicka frågor och funderingar till som man

förväntar sig någorlunda snabba svar på. Se istället hösten som en insamlingsperiod där ni har gott om tid på er att skicka in förslag på nytillskott till sångboka. Under våren 2018 kommer sammanställandet och arbetet på allvar påbörjas för kommittén.

MR! / Lekare (emeritus)
sangbok.jamtamot@gmail.com (Anton Myhr)

Recension

Av Br Said Hodzic

Om man tänker sig att Henning Mankell hade fått för sig att skriva en kriminalroman om tidstjuvar, då skulle den kunna te sig ungefär som Oliver Mattssons **"Snart stundar en strax"**. En bred och inkännande skildring, med en diskret slagsida mot det pedagogiska eller förklarande.

Debutanten Mattsson, bosatt i Sundsvall, är med andra ord redan en förbluffande driven författare, och jämtländska läsare kan dessutom glädja sig åt en kommande tonträffande översättning till jamska. Berättelsen om hur den 26-åriga före detta studenten Oliver skjuts ut i det verkliga livet avtecknar sig mot skildringar av ett tidlöst syndigt leverne under studenttiden.

Oliver, från den fiktiva orten Schtan, är dock speciell så till vida att hans arbetsgivare satt honom i en förort där han finner sig vara en av mycket få personer bördiga från Jämtland. Arrangemanget tvingar honom till en sorts dubbelliv, men tillåter också berättelsen att motståndslöst förflytta sig mellan dessa skilda världar.

"Snart stundar en strax" är med sina drygt tusen sidor en bok med extra allt, i alldeles vansinniga proportioner. Det är omöjligt att inte fascineras.

Redan det genomarbetade omslaget skvallrar om ett prestigeprojekt, omfattningen känns stundtals mer ägnad att överväldiga än att övertyga, och den ekonomiska kalkylen, särskilt beaktande allt arbete som rekvirerats, vågar man knappt tänka på. Boken lever helt enkelt vad den skildrar.

Tankar och betraktelser från en jamsk hembryggare.

Kung Bore har nu lagt en hand över det uppländska landskapet och klätt in det i en ljuv vinterskrud. För en exiljamt är detta särskilt hjärtskärande på grund av den enorma hemlängtan som nu infinner sig. Tankar på snötäckta fjäll, nyfallen pudersnö och nygrillade kolbullar över öppen eld går inte att slå bort så lätt. Det är något alldeles extra med Jämtland. Något som inte går att beskriva med ord. Ett medfött extrahjärta som ger värme i den mest kyliga decembernatt.

Då jag för snart tio år sedan lämnade Östersund för att bege mig till lärdomsstaden Uppsala kunde jag inte för mitt liv förstå hur mycket jag skulle sakna det jag lämnade bakom mig. Som tur var kom Jamtamot snabbt in i mitt liv och gjorde livet i Uppsala mer uthärdligt. På Norrlands nation träffade jag vänner för livet som jag tillsammans fick dela denna hemlängtan med. Jag kände mig inte ensam längre.

På senare år har jag börjat brygga öl. En avslappnande och berikande sysselsättning som passar en perfektionist som undertecknad. Det är en vurm som aldrig går att fullända, som man alltid kan bli bättre på. Variationen inom ölbrygging är även den något av sällan skadat slag. Jag började min hembryggarkarriär smått med att göra India Pale Ales, då detta var det jag själv drack mest (förutom när tillfällen gavs till motlokalsvarm Tuborg). Därefter har jag gått vidare till att göra Stout, Belgisk öl, Julöl, Veteöl, Kölsch och nu senast har jag startat ett surölsprojekt. Roligt!

Jag har länge tänkt att jag skulle försöka mig på en hyllningsöl till Jamtamot och allt

denna förening gett mig. Där såddes fröet till vad som senare skulle bli "Lycksalighetens öl". Namnvalet var enkelt. På mot är vi alla lycksaliga.

Det svåra var nu att avgöra vad som utgör Jamtamots karaktär och hur denna karaktär skulle avspeglas i ölet. I mitt bakhuvud låg givetvis Br Stj Nils "PM" Sjölanders kloka visdomsord att Jamtamot inte ska servera några "kattpissöl". Därav skulle det bli en öl med en rak och lynnig framtoning.

Vad karaktäriserar då Jamtamot? Enligt min mening är en Jamt en person som är

Lycksalighetens Öl

orädd. En person som med glimten i ögat kan ställa sig upp mitt under brinnande julmot och skälla ut styrelsebröder för deras sedvanliga och osedvanliga inkompetens. Samtidigt hyser jamten en stor respekt för traditioner och för sina medmänniskor. Jamtamot är en modellbild över hur vi skall behandla alla våra bröder och systrar runt om i världen.

Jamtamot är ett brödralag som gemensamt hyser en stor vördnad för hembygden där Jämtland är inte bara en plats på kartan, utan en vagga som stabilt håller och bevarar alla våra minnen och de händelser som har gjort oss till den vi är idag.

Jag beslutade mig sedermera för en "New England IPA", eller NEIPA som det heter i folkmun. Likt bosättarna i den nya världen så har Jamtamot alltid tagit plats och vägrat bli hunsade av överheten.

En NEIPA har en fyllig profil, därför valdes en malt som skulle spegla detta. För extra fyllighet och en juiceig framtoning inkluderades även havre och vete. Ölen humlades i modest form i koket för att sedan torrhumlas till förbannelse (en Jamt Broderliga hälsningar.

Br Peter D.Y.T.T. Bengtsson

Jamtikvariat

Vilka bröder gömmer sig här?

är en chansare). 500 gram humle åkte i efter primärjäsningen hade avslutats. Resultatet blev en aromatisk öl på ringa 9% som jag tycker väl representerar Jämtens sinne.

Jag vill i slutet av denna återblick passa på att tacka Jamtamot för allt föreningen gett mig under åren.

Vi minns

Urban Leijon

ÖH emeritus Urban Leijon har avlidit. Han var ÖH 1971-1972, gode efterföljande läsår, och hade tidigare varit gillevärd i Jamtamot. På den tiden var gillevärden ensam, och Leijon stod dessutom långt in på nattkrökarna själv och arbetade sig igenom all disk. Det var dåmera ett hästjobb att beta av och blankrengöra travarna av bestick, tallrikar, koppar, fat och grogglas – jo, under den eran dracks det faktiskt grogg på moten.

Urban Leijon fortsatte, även efter sin studietid i Upsala, att under många år delta frekvent å Julmot, ävensom

Heimmot. Det var fallet till för bara några år sedan, då sjukdom satte hinder i vägen för honom. Han fortsatte alltså träget att delta å mot, vilket är något av det viktigaste av allt för föreningen. Som person var han stillsam, timid, och utan stora åthävor, dock gick det inte att missta sig på hans städse genuina intresse för Jamtamot.

Storjanten Urban Leijon blev 72 år, var barnläkare, verksam i Stockholmstrakten och i stan. Han övertog och bodde i föräldrahemmet i Ångsta.

// Br Stj Stefan Halvarsson

Under året har många fler bröder lämnat vår krets. Förutom bröderna omskrivna i denna JT minns vi även Br Stj Daniel Marklund. Vi pressläggningen hade jag dock inte lyckats få tillgång till den parentation som lästes upp på motet. Jag lovar att införa densamma i nästa nummer av JT. //Red

Mot ljusare tider

Gammalt byts ut mot nytt, och andra tar plats i Apberget. T.v. ÖH Br Olov-Anders Sikku tar över efter ÖH emeritus Br Tobias Adolfsson. Artut!

Brandtalet 2017

Infoga texten till brandtalet här medelst lim. Alternativt få talhållaren att skriva ner den!

A large, empty rectangular box with a thin black border, occupying most of the page. It is intended for pasting text related to the brand report for 2017.

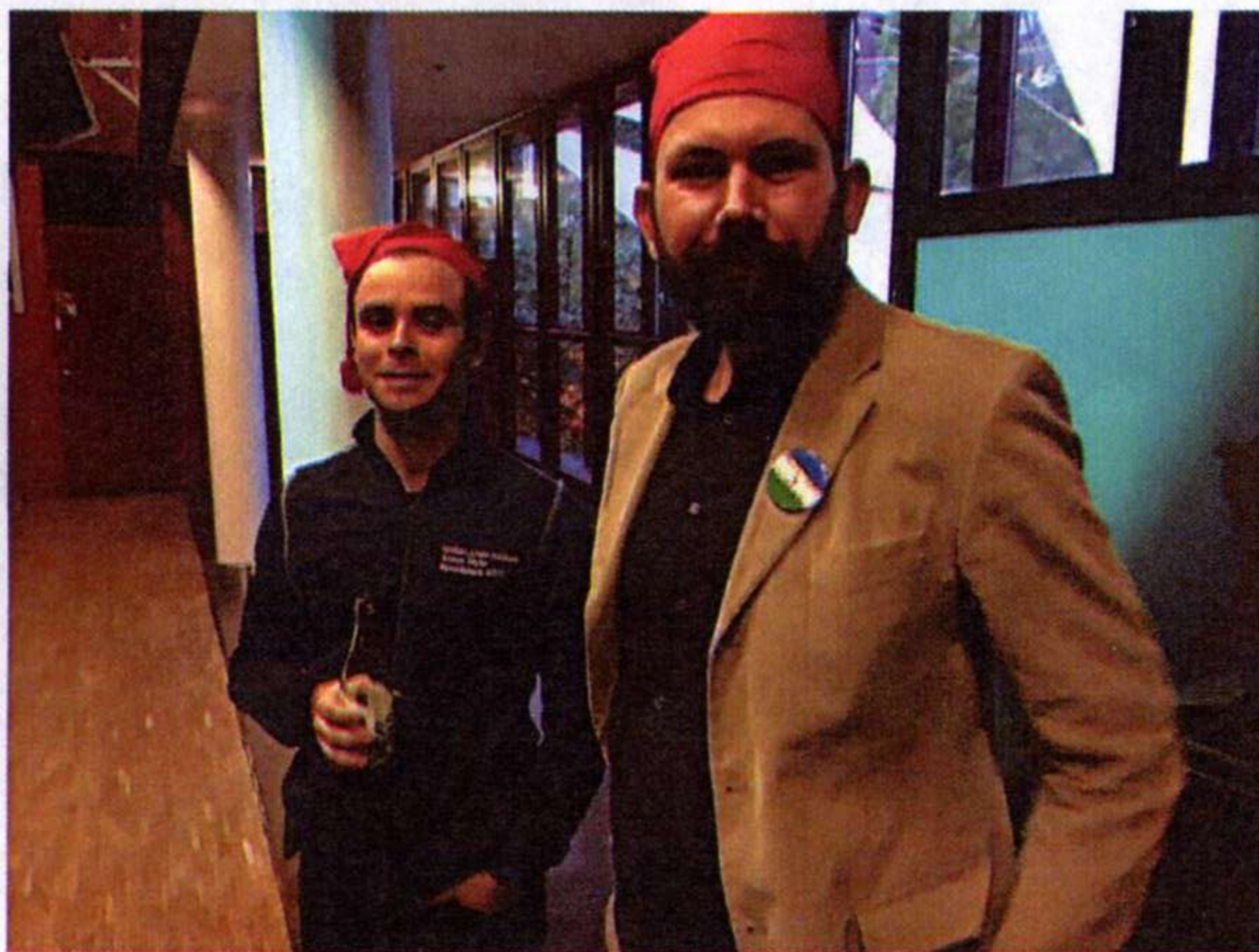
Hur nonsens blir till – eller en krönika över alltings betydelselöshet

Så tog det roliga slut, Yngsten är dygnrak, Spejaren har ramlat ner från grenarna och sista Jamten går nu hem. Blytungta steg leder bort från det betryggande i att se och veta att man nog inte är värst i alla fall. Med luvan neddragen över öronen segar man sig bort medan man tyst tackar Jamtguden att man inte sitter med i styrelsen detta år. Väl hemma lägger en

sig ner i sängen med hopplösheten som täcke. Ju tyngre desto bättre. I gryningen, efter en hel natts tyst kontemplation, när den digitala tuppen gal för att påminna en om att man inte har någonstans att ta vägen, inget jobb, ingen partner, inga pengar så föds ändå ett litet frö av hopp. En varm känsla i magen, ett obarmhärtigt värmande glädje som snabbt sprider sig genom kroppen. Så sitter man där och kramar toalettstolen samtidigt som den uppdruckna Söderkvisten söker sig upp och ut. Pepparrotten från rullarna du klämt i dig sticker i näsan, du slipper i alla fall köpa nässpray, inte för att du har pengar till det. Vemodet över att behöva gå tillbaka

till en vardag där du igen är helt betydelselös kommer tillbaka.

Du tänker att det är för långt till nästa Mot, tills nästa gång du får vara med dina gelikar och känna dig... nej, veta dig vara överlägsen andra, stolt kan bränna upp det sista av studielånet på Halvarlotteriet i förhoppning att ta hem en högvinst. Så du

Artikelförfattaren tillsammans med Br Anton Myhr

tar fram det enda du kan för att göda dina minnen. Bildarkivet på Fjösboka lyser upp din tillvaro, där br Redaktör så vackert förevigat i en evighet, sköna anleten som tittar tillbaks på dig.

Hav förtröstan, har du svårt att hitta rätt så får du här en bild att vila dina ögon på. Bara vänd på bladet!

Ma Raokes

//Br Said Hodzic

HANDÖL

